

Admiraal De Ruyterschool
Basisonderwijs op gereformeerde grondslag

Visie en borgingsdocument meer- en hoogbegaafdheid

De leerlingen op de foto hebben geen betrekking op het onderwerp

1. Visie en uitgangspunten

Met de komst van Passend Onderwijs is 'omgaan met verschillen' een centraal thema geworden en in verband hiermee is er in de laatste jaren een toenemende belangstelling ontstaan voor (hoog)begaafdheid. Ook op onze school. We willen graag goed onderwijs en goede begeleiding bieden aan het meer- en hoogbegaafde kind.

Wij werken vanuit onze collectieve ambitie:

'Ons onderwijs krijgt vorm in 3 niveauclusters. Daarnaast geven we aandacht aan minder begaafde en hoogbegaafde leerlingen door naast deze 3 niveaus te werken met een ontwikkelingsperspectief voor zover dit past binnen onze ondersteuningsmogelijkheden.'

We houden rekening met de drie basisbehoeftes van kinderen: relatie, competentie en autonomie.

Een goede relatie en communicatie met ouders is ook cruciaal in de ondersteuning van deze leerlingen. We verwachten een constructieve samenwerking tussen school en ouders waarbij het belangrijk is om wederzijds verwachtingen, mogelijkheden en grenzen uit te spreken; positief en helder. We zeggen wat we doen en we doen wat we zeggen!

Aangezien onderwijs voortdurend in ontwikkeling is, zal ook dit protocol regelmatig bijgesteld worden. Daarnaast is elke situatie zo specifiek waardoor niet alles in een protocol 'te vangen' is. Het kan dus zijn dat we afwijken van opeenvolgende stappen aangezien niet de richtlijnen het doel op zich mogen worden, maar we altijd gericht zijn op de vraag: **'wat is goed voor deze leerling, van deze ouders, bij deze leerkracht, in deze groep op deze school'**.

2. Definitie van hoogbegaafdheid

Er bestaan verschillende theoretische modellen over (hoog)begaafdheid. In de moderne visies op (hoog)begaafdheid spreekt men over het algemeen over 'het behalen van uitzonderlijke prestaties op verschillende gebieden'. Wij scharen ons als school achter de definitie van Renzulli / Mönks die stellen dat een (hoog)begaafde leerling naast een hoge intelligentie tevens beschikt over een hoge graad van creatief denken en een hoge taakgerichtheid. De factoren in de omgeving (gezin, school en vriendenkring) bepalen mede of dit talent tot uiting komt in hoge prestaties.

Wanneer het om jonge kinderen gaat, dus om kleuters, spreken we liever over ontwikkelingsvoorsprong in plaats van meer- en hoogbegaafdheid omdat jonge kinderen een sprongsgewijze ontwikkeling doormaken. Bij jonge kinderen kan pas van hoogbegaafdheid gesproken worden rond het 8^e levensjaar.

3a. Persoonskenmerken en leereigenschappen bij kleuters

1. Intense betrokkenheid
2. Taalontwikkeling: ze zijn enorm taalvaardig
3. Diep denken: ze denken al jong na over levensbeschouwelijke zaken en hebben een groot empathisch vermogen
4. Kennishonger
5. Logisch denken: ze passen hun kennis toe en verbinden deze met andere kennis

6. Grote mate van taakgerichtheid en concentratie
7. Fantasie en creativiteit
8. Ze hebben een enorm aanpassingsvermogen op sociaal-emotioneel gebied
9. Symboolverkenning: lezen en rekenen: ze zijn meer dan anderen geïnteresseerd in de wereld achter cijfers en letters
10. Sterk geheugen: informatie wordt in samenhang met andere informatie opgeslagen

3b. Persoonskenmerken en leereigenschappen bij leerlingen uit groep 3 t/m 8

1. Consequent hoog scoren (A niveau) op de CITO toetsen begrijpend lezen en/of rekenen en/of spelling
2. Goed presteert binnen de methodetoetsen
3. Grote nieuwsgierigheid en een hoog leertempo
4. Uitstekend geheugen.
5. Snel leren, weinig herhaling nodig hebben
6. Heeft behoefte aan nieuwe informatie en indrukken en trachten die actief te verwerken door hun omgeving voortdurend te bevragen, nieuwsgierig zijn, veel vragen stellen
7. Grote en diepgaande interesse
8. Kan grote denkstappen maken
9. Is geestelijk vroegrijp
10. Denkt buiten reguliere kaders
11. Heeft een grote woordenschat
12. Heeft een grote parate kennis en kan over veel zaken meepraten
13. Heeft een scherp opmerkingsvermogen
14. Heeft een bijzonder gevoel voor humor
15. Is creatief in het bedenken en oplossen van vraagstukken

4. Signaleren

Bij jonge kinderen is het moeilijk om meteen te signaleren of er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong. Observeren en signaleren zijn belangrijke onderdelen om tot een goede diagnose te komen.

Belangrijke activiteiten om een kleuter met een ontwikkelingsvoorsprong op het spoor te komen zijn:

- a. Het maken van een mensbeeldtekening bij de instroom in groep 1
Bij binnenkomst van een 4-jarige kleuter laten we gelijk een dit-ben-ik tekening maken en laten daar de naam onder schrijven.
Wanneer een 4-jarig kind dit al kan is het van belang om dit kind goed te observeren om tot een juiste diagnose te komen.
- b. Het goed lezen van de intakelijst
Bij de intakelijst die de ouders in moeten vullen, zijn vragen opgenomen m.b.t. de voorschoolse ontwikkeling en de interesses van het kind. Hieruit kunnen al mogelijke signalen opgevangen worden.
- c. De tien kenmerken van kleuters met ontwikkelingsvoorsprong bekijken.
- d. Observeren m.b.v. KIIK! om een beeld van de ontwikkeling te krijgen.

- e. Het SIDI protocol (signaleringslijst) kan door school en ouders worden ingevuld. Bovenstaande vindt plaats in het *eerste halfjaar* dat het kind op school is.

Leerkrachten van groep 3 t/m 8 kunnen hoogbegaafde kinderen veelal signaleren zonder hulp van specialisten, door goed te observeren, de cognitieve en sociaal-emotionele aspecten te interpreteren en in de fase van het signaleren de mening van de ouders te betrekken bij het in kaart brengen van de leerling. Dat geldt ook wanneer ouders zelf aan de bel trekken. Het SIDI protocol kan door school en ouders worden ingevuld. We hebben altijd de mogelijkheid om (preventief) een orthopedagoog in te schakelen indien de zorgen aanhouden of als het lesaanbod niet aansluit bij de onderwijsbehoeften van het kind.

5. Diagnosticeren

- a. Wanneer een kleuter op alle ontwikkelingslijnen een voorsprong scoort houden we er rekening mee dat het een voorsprong heeft in de ontwikkeling.
- b. De leerling wordt doorgetoetst en er wordt gekeken waar zijn didactische ontwikkeling stopt. We gebruiken hiervoor onze Cito-toetsen: Beginnende Geletterdheid, Rekenen voor Kleuters E1 en M2, Taal voor Kleuters E1 en M2. Als een kind al in groep 2 zit, gebruiken we de Cito-toetsen van groep 3 om de didactische ontwikkeling van het kind in beeld te krijgen.
- c. In groep 1 en 2 wordt als hulpmiddel bij het diagnosticeren de lijst Signalen van een ontwikkelingsvoorsprong uit KIJK! ingevuld. (zie www.kijkregistratie.nl)
- d. In groep 3 t/m 8 wordt de leerling doorgetoetst om de didactische voorsprong vast te stellen.
- e. In de fase van diagnosticeren wordt het SIDI protocol door leerkracht en ouders ingevuld.
- f. In de fase van diagnosticeren wordt de leerling met de orthopedagoog besproken in het ondersteuningsteam.

6. Onderwijsaanbod

Groep 1 en 2

Door de vorm en organisatie van het onderwijs in de groepen 1 en 2 kunnen we hier al grotendeels tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften van meer- en hoogbegaafde kinderen.

Bij deze leerlingen wordt de zone van de naaste ontwikkeling vastgesteld met behulp van KIJK! en de toetsen. Op basis daarvan worden er didactische en sociaal-emotionele doelen gesteld om leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong de gelegenheid te bieden zich optimaal te ontwikkelen. Dit gebeurt door middel van:

- het verrijken van de leeromgeving
- het aanbieden van activiteiten uit het boek 'Compact & Rijk'

De doelen worden vastgelegd en geëvalueerd in een hulpplan. Dit wordt met ouders besproken bij aanvang van het plan en bij de tussen- en eindevaluatie.

Groep 3-8

- Vooraf afnemen (diagnostische) methodetoets van rekenen en spelling om passend onderwijs te kunnen bieden. Op basis van de analyse van de toets, bepaalt de leerkracht welk type verwerking de leerling wel/niet moet maken van het komende blok
- Bieden van korte instructie op groepsniveau voor de vakken waarin het kind goed presteert
- Bieden van instructie op eigen niveau door de leerkracht (of OA-er) op vaste momenten in de week
- Compacten van het verwerkingsmateriaal binnen de methode, waardoor tijd ontstaat voor het maken van verrijkingswerk van datzelfde vak.
- Tijd vrijmaken voor het maken van verrijkingswerk wat aansluit bij de interesses van het kind. We komen hier achter door het houden van een kindgesprek en proberen hierdoor talent te stimuleren.
- Eisen stellen aan de werkinhoud, werkhouding (inspanning, concentratie en (doorzettingsvermogen) en werkverzorging.
- Aanleren van meerdere leerstrategieën
- Er kan een planagenda aangeschaft worden in de bovenbouw om kinderen beter te leren plannen
- Extra aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling, met name extra ondersteuning bij het ontwikkelen van vaardigheden zoals samenwerken.
- Regelmatige evaluatie met betrokkenen (kind, leerkracht, IB-er, ouders). De uitvoerbaarheid dient haalbaar te zijn voor zowel het kind als ook voor de leerkracht om de continuïteit van het aanbod te waarborgen gedurende de hele schoolperiode.

7. Versnellen

Soms komt versnellen ter sprake als eerder ingezette maatregelen te weinig opleveren.

We stellen ons de vraag: levert versnellen echt wat op? Of komt deze leerling dan weer op een punt dat de uitdaging voorbij is? Hoe groot is de didactische voorsprong? Welke andere factoren spelen een rol?

Hoe is zijn/haar plekje in de groep? Heeft hij/zij 'gelijkgezinden'? Heeft hij/zij vrienden? Zit hij goed in zijn vel? Enz.

De beslissing tot versnellen nemen we heel zorgvuldig met alle betrokkenen: ouders, leerkracht, IB-er en orthopedagoog. Het “overgangsformulier voor versnellen” (leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften) wordt ingevuld waarin de stimulerende en belemmerende factoren in kaart worden gebracht op alle ontwikkelingsgebieden. (zie bijlage 1) Daarnaast wordt de versnellingswenselijkheidlijst ingevuld om de beslissing om te versnellen of een groep over te slaan beredeneerd te nemen.

<http://talentstimuleren.nl/?file=197&m=1358280397&action=file.download>

We bespreken de leerling vervolgens in het ondersteuningsteam met de orthopedagoog.

Om nog meer zicht te krijgen op de mate van ontwikkelingsvoorsprong en de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen kunnen we doortoetsen met de Citotoetsen of een IQ onderzoek laten afnemen.

Richtlijnen voor een vervroegde doorstroming naar groep 2 of 3 zijn:

- Cito Taal voor Kleuters en Rekenen voor Kleuters: minimaal B niveau (E1/M2)
- Basiskenmerken KIIJK: ‘emotioneel vrij zijn, nieuwsgierig zijn en zelfvertrouwen hebben’ zijn voldoende/goed.
- Ontwikkelingsleeftijd op de KIIJK lijnen ligt ruim boven de kalenderleeftijd (6 maanden of meer) om aan het einde van de kleuterperiode de ontwikkelingsleeftijd van 6,3 te kunnen halen.
- Er is sprake van een gevorderd spelniveau.
- Het kind zit lekker in zijn vel, welbevinden en betrokkenheid zijn goed. Sociaal-emotioneel laat het kind een stabiele ontwikkeling zien.
- Lichamelijke ontwikkeling verloopt zonder bijzonderheden.
- Visie van de leerkracht is positief ten aanzien van versnelling
- Visie van ouders is positief ten aanzien van versnelling

8. Beleidsvoornemens

Bovenstaande is inmiddels praktijk in onze school. Tegelijkertijd zien we dat een doorontwikkeling nodig is om voldoende tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van deze groep leerlingen.

Daarbij stellen we ons ook de vraag wat de zorgbreedte in de groep kan zijn zonder kwaliteit te verliezen op andere fronten. We werken minimaal in 3 niveaugroepen. Soms is het afhankelijk van een specifieke groep, een specifieke leerkracht en specifieke leerlingen hoeveel extra ondersteuning naast het basisaanbod geboden kan worden. Enerzijds is dit realiteit en hebben we hier oog voor door grenzen en mogelijkheden altijd open en eerlijk met ouders te bespreken, anderzijds willen we nadrukkelijk voorkomen dat er een onderbroken ontwikkeling van de leerling zou ontstaan.

Door deze vragen ontstaat ook de vraag wat de mogelijkheden zijn voor extra begeleiding, al of niet in een zgn. 'plusklas'. We hopen dit in 2016-2017 verder te verkennen, een besluit over te nemen en acties uit te voeren om te komen tot extra begeleidingsmogelijkheden in de school.

Overige beleidsvoornemens om de basisondersteuning verder te versterken ten aanzien van meer- en hoogbegaafdheid (schoolplan 2015-2019):

- Uitbreiding mogelijkheden tot differentiatie in de klas (omgaan met verschillen)
- Uitbreiding zelfstandig werken waardoor er ruimte en tijd gecreëerd wordt voor extra instructie en begeleiding
- Bevorderen dat leerlingen zelf ook eigenaar zijn van hun ontwikkeling
- Verdiepen positieve groepsvorming
- Versterken communicatie met ouders

Mocht u vragen of opmerkingen hebben of gewoon eens vrijblijvend door willen praten over ons beleid, kunt u contact opnemen met de Intern Begeleider of de directeur.

Vastgesteld op: 14 september 2016
Team Admiraal De Ruyterschool

Naam:

Datum:

Formulier leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Rood = ingevuld door leerkracht

Zwart = ingevuld door ouders

	Risicofactoren/ belemmeringen	Compenserende factoren en protectieve factoren
<p>Lichamelijk</p> <p>Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ziekteverzuim • ziektes • zintuiglijke problemen • motorische beperkingen • vitaliteit • sportieve vaardigheden 		
<p>Gedrag</p> <p>Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sociale vaardigheden • communicatievaardigheden • samenwerkingsvaardigheden • zelfvertrouwen • zelfstandigheid • zelfredzaamheid • aanpassingsvermogen • emotionele stabiliteit, omgaan met frustraties • aanwezigheid van psychiatrische stoornissen (bijv. autisme) • welbevinden op school 		
<p>Leren</p> <p>Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • schoolprestaties op verschillende vakken, CITO-toetsen (uitdraai van de toetsgegevens toevoegen), 		

<p>LVS</p> <ul style="list-style-type: none"> • het leergedrag van de leerling in de situatie zelf - werkhoudingsaspecten: strategie, taakgedrag, taakbeleving, zelfstandigheid, zelfsturing • tempo • ordeningsvermogen • prestatiemotivatie/ faalangst • intelligentieniveau • mondelinge taalvaardigheid 		
<p>Leraar Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het eigen handelen in de situatie zelf: taak, instructie, pedagogisch, handelen • doceerstijl (bijv. kind-gericht of meer leerstofgericht) • pedagogische stijl 		
<p>Groep Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groepsgrootte • aard van leerlingenproblematiek en niveaus van de leerlingen • houding van de groep t.o.v. de leerling 		
<p>Schoolorganisatie Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • invloed schoolregels • mogelijkheden tot extra hulp • zorgstructuur op leerlingzorg • visie op ontwikkeling en leren 		

<p>Vrije tijd Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • invloeden vanuit de buurt • bezigheden na schooltijd (clubs) • gelegenheid tot contacten met leeftijdsgenoten 		
<p>Gezin Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sociaal-economische status • bijzonderheden over gezinssamenstelling • mate van stabiliteit • mate waarin ouders hun kind kunnen stimuleren, houding t.o.v. school, • gelegenheid tot maken van huiswerk 		
<p>Zorg Denk bijvoorbeeld aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gezinsbegeleiding (pgb?) • behandeling GGZ • hulp van thuiszorg. Ook voor school? • ambulante begeleiding (rugzak?) • fysiotherapie/logopedie • extra hulpmiddelen 		